

Stenåldersboplats i trädgård

Askim 181 | Hult 126:7 | Boplats
Förundersökning | Göteborgs kommun

Else-Britt Filipsson och Magnus von der Luft

ARKEOLOGISK RAPPORT FRÅN
GÖTEBORGS STADSMUSEUM
ISSN 1651-7636
© Göteborgs stadsmuseum 2013
Norra Hamngatan 12
411 14 GÖTEBORG
www.stadsmuseum.goteborg.se

REDAKTION
Else-Britt Filipsson
Ulf Ragnesten
Tom Wennberg

OMSLAGETS GRAFISKA FORM
Mimmi Andersson
Framsidas bild visar grävning på fastigheten.

TOPOGRAFISKA OCH EKONOMISKA KARTAN
© Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3211

KARTOR FRÅN STADSBYGGNADSKONTORETS DATABAS
© Göteborgs Stadsbyggnadskontor

FORNLÄMNING ASKIM 181

Förundersökning

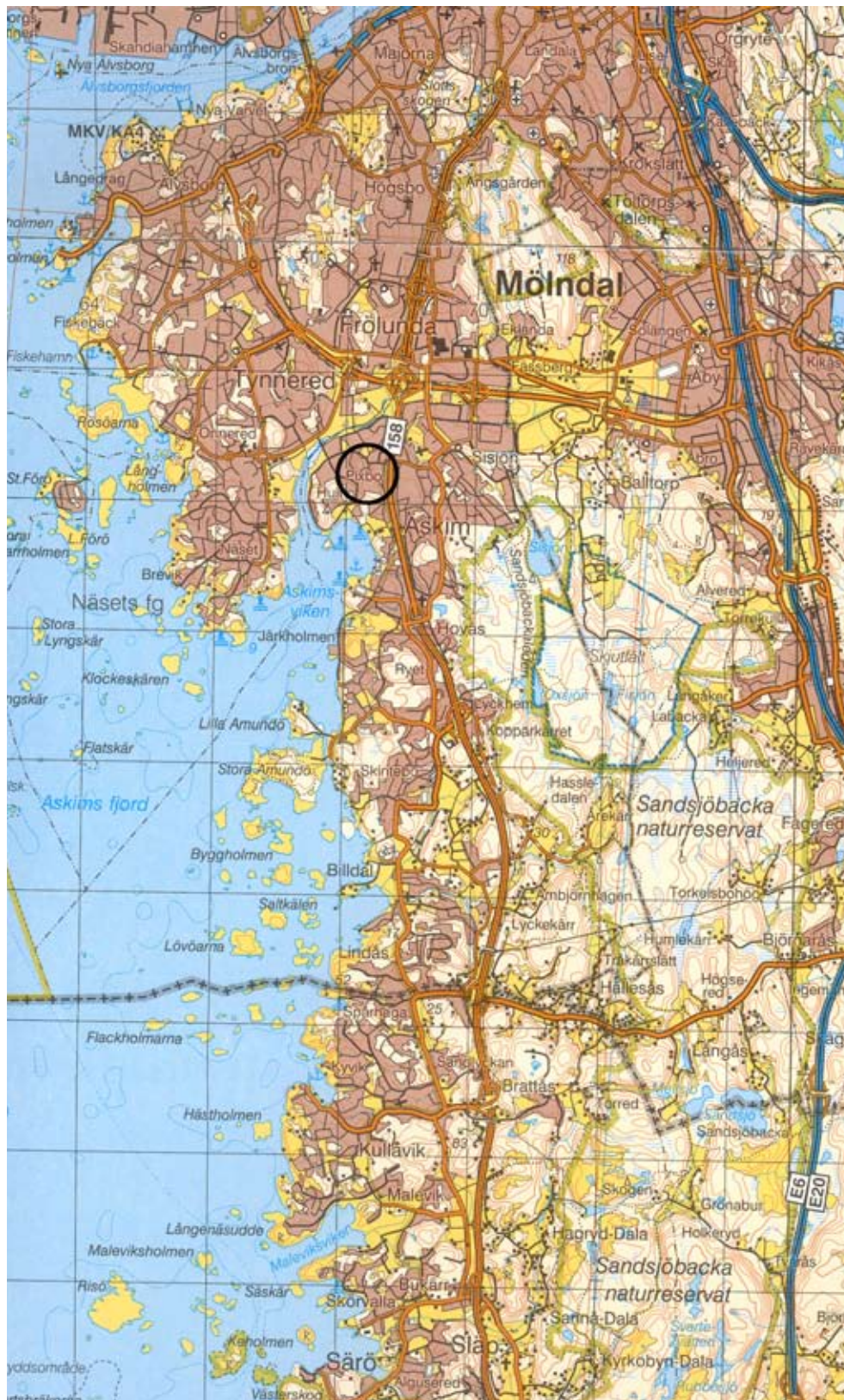

INLEDNING

Göteborgs stadsmuseum har på uppdrag av länsstyrelsen i Västra Götalands län utfört en förundersökning inom fastigheten Hult 126:7 (f.d. Hult 5:77). Förundersökningen föranleddes av planerna på att avstycka och bebygga tomten med boningshus. Då fastigheten var belägen nära boplatsen Askim 181 som inte avgränsats fanns anledning att misstänka att boplatsen även berörde den aktuella fastigheten. Efter förundersökningen kan konstateras att även fastigheten Hult 126:7 berörs av Askim 181. Den arkeologiskt mest intressanta kontexten inom fastigheten utgörs av ett humöst sandlager som framkom under matjorden. Lagret var relativt fyndrikt och uppvisar en anläggning. Göteborgs stadsmuseum anser dock att den stora mängd störningar som berör lagret påverkar dess vetenskapliga värde i så stor utsträckning att vidare arkeologiska åtgärder inom fastigheten inte kan anses nödvändiga.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut nr:	431-14602-2006
GSM dnr:	475/06 5331
Uppdragsgivare:	Gunnel Andersson m.fl.
Läge:	Hult 126:7 (f.d. Hult 5:77) (figur 1-2)
Ekonomisk karta:	6B 9d = 6193
Koordinater i rikets nät:	X 6396,48 / Y 1268,45
Grävningsorsak:	Husbyggnation
Grävningsinstitution:	Göteborgs stadsmuseum
Datum för undersökning i fält:	2006-06-28
Undersökt yta:	20 m ²
Antal arkeologtimmar i fält:	14
Antal maskintimmar:	8
Platsledare:	Magnus von der Luft
Övriga deltagare i fält:	Thomas Johansson
GSMA nr:	060012

Figur 1. Ringens centrum på kartan markerar platsen för fornlämning Askim 181. Blå kartan, skala 1:100 000.

Figur 2. Pilen markerar platsen för fornlämning Askim 181.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Fastigheten Hult 126:7 är lokaliserad i Hult, Askim socken, Göteborgs kommun alldeles söder om boplatsen Askim 181. Fornlämning Askim 181 är belägen ett 30-tal meter öster om ett brant bergsparti kallad Hultåsen (figur 2). Terrängen i området blir flackare öster ut för att på andra sidan Säröleden åter stiga. Fornlämningen ligger mellan 17,5 och 20 meter över havet och har under hela stenåldern varit belägen på en mindre ö som avskildes från fastlandet av ett sund som löpte längs med Säröledens sträckning.

Fornlämningssmiljön i närområdet kring Askim 181 karaktäriseras av stenåldersboplatser och fyndplatser som kronologiskt sträcker sig åtminstone från tidig- till senneolitikum (Askim 91, 92, 104, 105, 175, 176, 177 & 180). Av dessa har Askim 91, 92, 104 och 105 undersökts av Göteborgs Arkeologiska Museum. Dessutom återfinns ett mindre antal hällristningar och skålgropar i närområdet (Askim 87a & b, 162 samt 163 a & b).

UTSEENDE FÖRE UNDERSÖKNING

Hult utgörs idag av ett tätbebyggt modernt villaområde med inslag av äldre lantlig bebyggelse. En stor del av de idag bebyggda fastigheterna i området har fram till ganska nyligen utgjort åkrar och ängar i ett jordbrukslandskap. Förundersöknings-

Figur 3. Gräsmatta, fruktträd och rabatter på fastighetens södra del.

Figur 4. Stenlagd mark vid uthus.

området, fastigheten Hult 126:7, är avstyckad från den i väst liggande fastigheten Hult 126:8 och tomten har utgjort trädgårdsmark tillhörande den sistnämnda fastigheten. På den södra halvan av ytan växer fruktträd och bärbuskar, gräsmatta och blomsterrabatter i en svag östsluttning (figur 3). Den norra halvan har tidigare varit bebyggd med en ladugårdsbyggnad och i anslutning till denna har flera större ingrepp gjorts i den omkringliggande marken (figur 4). Mitt på tomten står idag en mindre lekstuga. Fastigheten ligger mellan 17 och 19,5 meter över havet och täcker en yta på ca 700 m² och avgränsas i norr, öster och söder av buskage.

TIDIGARE FYND OCH UNDERSÖKNINGAR

Boplatsen Askim 181 har inte tidigare varit föremål för någon arkeologisk undersökning, men ett mindre fyndmaterial har inlämnats till Göteborgs stadsmuseum för registrering och återlämnats till upphittaren. Fynden insamlades från den potatisåker som en gång var belägen här. Fyndmaterialet bestod av 1 cylindrisk spånkärna, 1 handtagskärna, 1 fragment av konisk spånkärna, 1 knacksten av flinta, 1 avslag med retusch, 3 spån samt 19 avslag (GAM dnr 63/0924/75). Fynden finns i privat ägo. Fynden ger vid handen att platsen nyttjats under mellan- och senmesolitikum samt mellanneolitikum.

MÅLSÄTTNING

Förundersökningen syftade till att försöka klarlägga fornlämningens art och utbredning samt att därefter bedöma huruvida vidare undersökning fordras.

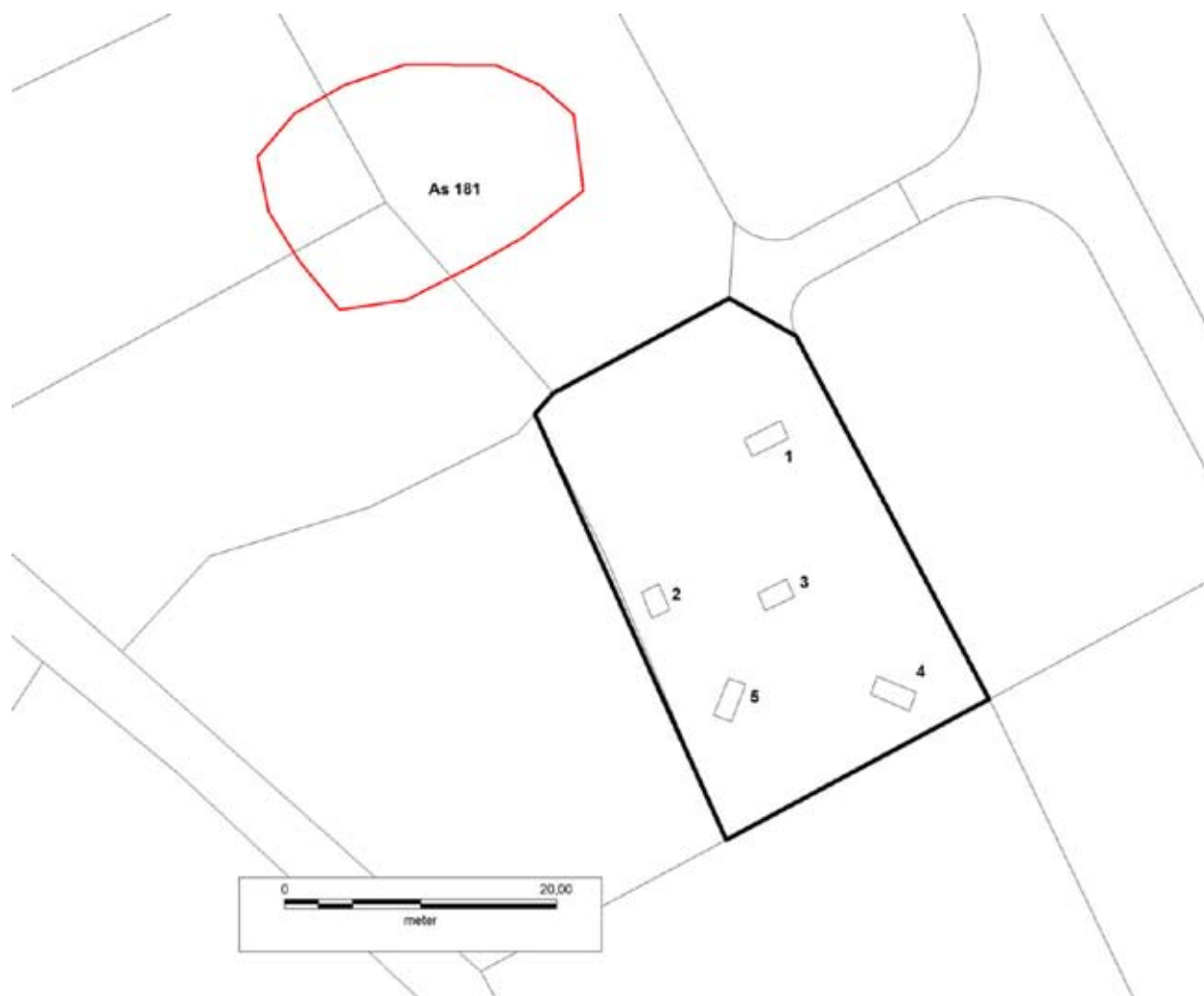
UNDERSÖKNINGSMETOD

Inom fastigheten upptogs fem schakt med grävmaskin (S1-S5) (figur 5). Schakten genomgrävdes för hand och fynd insamlades utifrån lagertillhörighet. Den anläggning som påträffades dokumenterades och grävdes ut enligt sedvanlig metodik.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Lagerföljden utgjordes generellt sett av ett överst liggande ca 0,2 - 0,3 meter tjockt matjordslager. Därunder framkom i samtliga schakt, undantaget S1, ett mellan 0,4 - 0,6 meter tjockt lager bestående av en brun lätt humös sand (figur 6). Detta lager vilade på en gul fin sand under vilken det i S3 och S4 påträffades ett klapperlager. Två av schakten grävdes ner till leran (S1 och S3).

Inom samtliga schakt påträffades störningar av ett eller annat slag. S1 var delvis stört av den ladugård som har varit belägen inom denna del av fastigheten. Här

Figur 5. Förundersökningsschakten på den aktuella fastigheten.

hade den västligaste delen fyllts ut med trädgårdsavfall, hushållsavfall och skrot. Äldre dränage och vattenledningar framträdde i samtliga schakt. Dessa var till antalet, mellan 2-3 per schakt. Särskilt stort var L 2 i vilket de flesta dränage och vattenledningar var nedgrävda.

I S3 på 0,75 meter djup påträffades en boplatzgrop (A1) som var lätt oval och 0,66 x 0,60 meter stor och 0,20 meter djup (figur 7). I anläggningen påträffades 1 mikrosån och 6 avslag. Anläggningen sätts i samband med det bruna humösa sandlagret (L 2). Kolprover insamlades från nedgrävningen för datering.

I S2 framkom en del av en stenlagd gårdsplan alldeles under grästorven. Gårdsplanen har rimligen ett samband med den numera rivna ladugården.

Figur 6. Lagerföljden i ett av schakten.

Figur 7. Anläggning A1 i plan och profil.

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR

Från anläggning A1 samt L3a i S4 insamlades kolprover för datering. Proverna har vedartsbestämts av Ulf Strucke vid UV Mitt, till ask respektive tall. (bilaga 1.)

¹⁴C-dateringarna har utförts av Göran Possnert och Maud Söderman vid Uppsala universitet och har givit följande dateringar:

Ua-34076	Askim 181 S3 A1	3990 +/- 45 BP	2630-2340 cal BC
Ua-34077	Askim 181 S4 L3a	4815 +/- 40 BP	3700-3510 cal BC

(bilaga 2.)

FYNDBESKRIVNING

Samtliga lager förutom lerlagret var i varierande utsträckning fyndförande. I matjordslagret (L 1) påträffades 3 avslag, i den bruna humösa sanden (L 2) framkom 1 knacksten, 1 plattformskärna C, 1 kärnfragment B, 2 övriga kärnor, 83 avslag samt en bit keramik. I det gula sandlagret (L 3) påträffades 4 avslag och i klapperlagret 1 avslag med retusch, 2 spån, 1 spånfragment och 5 avslag. I A1 i (L 3) hittades 1 mikrospån samt 1 avslag.

Dessutom insamlades en mindre mängd övrig flinta, totalt 35 st till en sammanlagd vikt av 1057 gr. Knappt hälften av den övriga flintan var svallad och 17 st var vitpatinerade. (Andersson et al. 1978) Samtliga fynd redovisas i den efterföljande fyndtabellen.

TOLKNING OCH DATERING

Efter förundersökningen kan konstateras att även fastigheten Hult 126:7 berörs av Askim 181. Den arkeologiskt mest intressanta kontexten inom fastigheten utgörs av det humösa sandlager som framkom direkt under matjorden. Lagret var relativt fyndrikt och uppvisar bland annat en anläggning. Fynd påträffades även i ett överlagrat klapperlager.

Keramiken är för fragmentarisk för att säkert kunna dateras. Dateringarna från anläggningen A1 har givet en ålder av 3990 +/- 45 BP, 2630-2340 cal BC det vill säga mellan-neolitikum. Den andra c 14 dateringen från L3a gav en ålder av 4815 +/- 40 BP, 3700-3510 cal BC vilket placerar lagret i slutet av tidigneolitikum. Avslagen från L2, L3 och A1 har närmare granskats av Kalle Thorsberg. Det kan konstateras att de är neolitiska och tillhör trattbägarkulturen snarare än gropkeramisk kultur. Tidigare insamlat fyndmaterial från fornlämningen har givit dateringar till mellan- och senmesolitikum (handtagskärna och konisk spånkärna), samt med

inslag av mellanneolitikum (cylindrisk spånkärna). Resultaten från förundersökningen motsäger inte den tidigare dateringen av fornlämningen till mellan- och senmesolitikum och det kan även noteras att det finns ett neolitiskt inslag på platsen vilket c 14 kan verifiera. De avslag som studerades indikerar även en neolitisk datering då de kan föras till trattbägarkultur.

ANTI-KVARISK BEDÖMNING

Göteborgs stadsmuseum anser att den stora mängd störningar påverkar fornlämningens vetenskapliga värde i så stor utsträckning att vidare arkeologiska åtgärder inom fastigheten inte anses nödvändiga. Inga hinder föreligger därför för att ta fastigheten i anspråk för byggnation. För övriga delar av fornlämningen kvarstår dock lagskyddet.

LITTERATUR

Andersson, S, m.fl. 1978. Sorteringsschema för flinta. I: *FYNDrapporter Göteborgs Arkeologiska Museum*.

Otryckta källor: Arkivmaterial från Göteborgs stadsmuseums arkiv.

Muntlig uppgift från Kalle Thorsberg

Fyndtabell allt material

GSMA

060012: Grävningseenhet	Sakord	st	gr	Material	Beskrivning	
001	S 1	Avslag	11	107	Flinta	6 st härrör från yxproduktion 3 st svallade.
002	S 2	Övrig kärna	1	107	Flinta	
003	S 2	Avslag	39	233	Flinta	11 st härrör från yxproduktion 2 svallade, 4 patinerade.
004	S 3	Avslag	3	12	Flinta	1 lätt svallad
005	S 3	Avslag	10	90	Flinta	3 st härrör från yxproduktion 1 patinerad.
006	S 3	Mikrospån	1	1	Flinta	L:3,1 B:0,6
007	S 3	Avslag	6	20	Flinta	2 st härrör från yxproduktion 1 lätt patinerad.
008	S 3	Avslag	4	58	Flinta	1 st härrör från yxproduktion 2 patinerade.
009	S 3	Spån	1	4	Flinta	Med cortex, svallat och patinerat. L: 4,3 B: 1,5
010	S 3	Spån	1	2	Flinta	L: 3 B: 1,2
011	S 3	Spånfragment	1	2	Flinta	L: 2,4 B: 1,4, patinerat.
012	S 3	Avslag med retusch	1	74	Flinta	Svallat och patinerat.
013	S 3	Avslag	5	144	Flinta	Svallade och patinerade.
014	S 4	Keramik	1	26	Keramik	Grovmagrad , rödbränd med fasning.
015	S 4	Knacksten	1	100	Bergart	Fragment

GSMA

060012: Grävningseenhet	Sakord	st	gr	Material	Beskrivning	
016	S 4	Plattformskärna C	1	28	Flinta	Med cortex.
017	S 4	Kärnfragment B	1	51	Flinta	Mkt lätt patinerad.
018	S 4	Övrig kärna	1	50	Flinta	
019	S 4	Avslag	21	141	Flinta	14 st härrör från yxproduktion 1 lätt patinerad.
020	S 4	Avslag med retusch	1	1	Flinta	
021	S 4	Övrig kärna	1	28	Flinta	Med cortex.
022	S 4	Avslag	22	216	Flinta	10 st härrör från yxproduktion 1 lätt svallad och patinerad.
023	S 5	Avslag	2	5	Flinta	1 st härrör från yxproduktion. 1 patinerad.

Bilaga 1

Analysprotokoll

Landskap: Västergötland **Socken:** Askim

Fastighet: Hult 126:7 **RAÄ nr:** 181

Kategori: Boplats

AnalysId: 6495

Anläggning: 3a Lager

Provr: Prov2

Vikt: 0,1

Analyserad vikt: 0,1

Fragment: 3

Analyserat antal: 3

Art: Tall

Antal: 3

Material: Träkol

Kommentar: Stam

AnalysId: 6494

Anläggning: A1 Nedgrävning

Provr: Prov1

Vikt: 0,2

Analyserad vikt: 0,2

Fragment: 11

Analyserat antal: 11

Art: Ask

Antal: 3

Material: Träkol

Kommentar: Ung stam eller gren. Vald för datering.

Art: Ek

Antal: 8

Material: Träkol

Kommentar: Ej tillvaratagen. Södersmulade småfragment.

Resultat av 14C-dateringar av träkol från Uppsala universitet.

